

บทสรุปและเสนอแนะ

จากการศึกษาในเรื่องที่มาของอำนาจอธิปไตย และผู้ใช้อำนาจอธิปไตย นั้น จะเห็นได้ว่าในสังคมการเมืองมนุษย์ มาอยู่ร่วมกันเพื่อวัตถุประสงค์ที่จะดำเนินชีวิตให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกันนั้น จะมีอำนาจอยู่อำนาจหนึ่งที่เป็นสิ่งที่คอยควบคุมและจัดระเบียบสังคม เพื่อนำพาสังคมไปสู่ประโยชน์สุขร่วมกัน อำนาจนี้เรียกว่าอำนาจการเมือง หรืออำนาจในการจัดระเบียบสังคม ซึ่งเป็นอำนาจอันมีที่มาจากการทำงานร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์ และมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการนำพาสังคมให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

เมื่ออำนาจการเมืองหรืออำนาจในการจัดระเบียบสังคมเกิดขึ้นมาจากความต้องการของสังคมเพื่อนำพาและจัดระเบียบสังคม อำนาจนั้น จึงจำต้องได้รับการยอมรับจากคนในสังคม จึงจะทำให้อำนาจนี้มีความชอบธรรม โดยนัยนี้ความประสงค์ร่วมกันของคนในสังคม ให้มีอำนาจในการจัดระเบียบสังคม ที่จะนำพาสังคมให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกันเท่านั้น ที่จะทำให้อำนาจนั้นมีความชอบธรรม

ความประสงค์ร่วมกันของคนในสังคมที่ต้องการให้มีอำนาจในการจัดระเบียบสังคม เพื่อนำพาสังคมให้เกิดประโยชน์สุขอย่างแท้จริงนี้เรียกว่า แนวคิดทางกฎหมาย (idee de droit) ร่วมกันของคนในสังคม ซึ่งเกิดขึ้นเพื่อแสดงถึงความต้องการร่วมกัน ว่าควรจะมีจัดระเบียบสังคมอย่างไรหรือให้อำนาจจัดระเบียบสังคม (อำนาจการเมือง) อยู่ที่ใคร (ใครที่เป็นเจ้าของอำนาจ) ที่จะสามารถสร้างสรรค์ประโยชน์สุขให้กับคนในสังคมได้

แนวคิดทางกฎหมาย(idee de droit) ร่วมกันของคนในสังคม หรือความประสงค์ร่วมกันในการจัดระเบียบสังคมอย่างไร จะแตกต่างกันไปในแต่ละยุคแต่ละสมัย ในสังคมที่เก่าแก่คนในสังคมมีแนวคิดทางกฎหมายร่วมกันให้จารีตประเพณี เป็นสิ่งที่นำมาและจัดระเบียบสังคม อำนาจในการจัดระเบียบสังคม จึงอยู่กับจารีตประเพณี ครั้นเมื่อมีการต่อสู้รุกรานระหว่างชนเผ่าต่าง ๆ อำนาจนี้จะแปรเปลี่ยนไปอยู่ที่ตัวบุคคล ที่คนในสังคมต่างยอมรับ ว่าต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติส่วนตัวที่รบเก่งหรือเก่งกล้าสามารถที่จะปกป้องคุ้มภัยให้กับคนในสังคมได้ แนวคิดทางกฎหมายร่วมกันของคนในสังคมจึงกำหนดให้อำนาจเป็นของตัวบุคคล

ลักษณะของการที่อำนาจในการจัดระเบียบสังคม(อำนาจทางการเมือง) เป็นของตัวบุคคลที่การเป็นเจ้าของอำนาจได้มาโดยคุณสมบัติส่วนตัวของผู้มีอำนาจนั้น จะทำให้อำนาจมีลักษณะที่เป็นเอกสิทธิ์ เฉพาะตัวที่จะใช้อย่างไรหรือไม่ก็ได้ และอาจไม่เป็นไปเพื่อสนองความ

ต้องการของคนในสังคมและประการสำคัญ คืออำนาจที่เป็นของตัวบุคคลนั้นจะขาดความสูงสุดอย่างแท้จริง เนื่องจากอาจมีผู้มีความสมบัติส่วนตัวที่เก่งกล้าสามารถมากกว่าเข้ารบพุ่งเพื่อชิงอำนาจไปเมื่อใดก็ได้ซึ่งการสู้รบพุ่งกันแย่งชิงความเป็นเจ้าของอำนาจนี้ จะส่งผลให้เกิดความไม่เรียบร้อยตามมา เมื่อคนในสังคมรู้สึกและเห็นได้จริงถึงความเลวร้ายของการที่อำนาจเป็นของตัวบุคคล แนวคิดทางกฎหมายของคนในสังคมจึงแปรเปลี่ยนไป โดยทำให้อำนาจนั้น แยกออกจากตัวบุคคล ไม่ให้บุคคลเป็นเจ้าของอำนาจอีก โดยการจัดสถาบันให้แก่อำนาจ ทำให้อำนาจเป็นของสถาบันนามธรรมที่เรียกว่ารัฐ แต่รัฐ ก็เป็นเพียงสิ่งนามธรรมไม่อาจใช้อำนาจเองได้ รัฐจึงต้องมีบุคคลเป็นผู้ใช้อำนาจรัฐแทน

แต่ผลที่เกิดขึ้นเมื่ออำนาจในการจัดระเบียบสังคมกลายเป็นของรัฐแล้วนั้นก็คือบุคคลไม่ได้มีอำนาจที่เป็นเอกสิทธิ์เฉพาะตัวอีก แต่ถือว่าบุคคลเป็นผู้ใช้อำนาจของรัฐแทนรัฐเท่านั้น

ปรากฏการณ์ทางกฎหมายที่สำคัญในการแสดงว่าอำนาจได้เคลื่อนออกจากตัวบุคคลไปเป็นของรัฐแล้วก็คือ การมีกฎเกณฑ์ในการเข้าสู่การใช้อำนาจ ซึ่งหากมีกฎเกณฑ์ดังกล่าวแล้ว การเข้าสู่การเป็นผู้ใช้อำนาจแทนรัฐ จึงต้องเป็นไปตามกฎเกณฑ์ ไม่ใช่อาศัยคุณสมบัติส่วนตัวที่ต้องเก่งกล้าสามารถโดยนัยนี้ บุคคลที่มีคุณสมบัติส่วนตัวที่เก่งกล้า มากกว่าบุคคลอื่นๆ ในสังคม ก็ไม่สามารถเป็นผู้ใช้อำนาจแทนรัฐได้หากมิได้มีคุณสมบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ดังนั้น เมื่อกำเนิดรัฐแล้ว รัฐเท่านั้นที่จะเป็นเจ้าของอำนาจในการจัดระเบียบสังคม ซึ่งจะมีผลทำให้อำนาจดังกล่าวเป็นอำนาจสูงสุดไม่สามารถแย่งชิงโดยอาศัยคุณสมบัติของตัวบุคคลอีกต่อไป โดยเรียกอำนาจสูงสุดนี้ว่า อำนาจอธิปไตย เช่นนี้จึงกล่าวได้ว่ารัฐเท่านั้นที่เป็นสถาบันนามธรรม เจ้าของอำนาจอธิปไตย อำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดที่ใช้ในการจัดระเบียบสังคมหรือในการปกครอง จึงถือกำเนิดขึ้นพร้อม กับรัฐ โดยบุคคลเป็นเพียงผู้ใช้อำนาจอธิปไตยของรัฐแทนรัฐเท่านั้น และบุคคลที่ใช้อำนาจสูงสุดหรืออำนาจอธิปไตยนี้จะเรียกว่า รัฐอธิปัตย์ ผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนรัฐ ซึ่งรัฐอธิปัตย์ ผู้ใช้อำนาจอธิปไตย นี้ จะสะท้อนให้เห็นระบอบการปกครองที่แตกต่างกันออกไป เช่น หากบุคคลคนเดียวเป็นรัฐอธิปัตย์ ผู้ใช้อำนาจปกครองสูงสุดแทนรัฐ ก็จะก่อให้เกิดการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ แต่หากประชาชนทั้งหมดเป็น รัฐอธิปัตย์ จะก่อให้เกิดการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ความแตกต่างประการสำคัญ ในยุคกำเนิดรัฐ ที่มีรัฐอธิปัตย์ เป็นบุคคลเพียงคนเดียวเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตย อันก่อให้เกิดระบอบการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์กับในยุคที่อำนาจเป็นของตัวบุคคลนั้นจะอยู่ตรงที่การเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในยุคที่อำนาจเป็นของตัว

บุคคล จะเกิดขึ้นจากคุณสมบัติส่วนตัวของผู้นั่นเอง ความสูงสุดของอำนาจจึงแปรเปลี่ยนไปไม่แน่นอนและจะดำรงอยู่ได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น แต่เมื่อกำเนตรัฐที่เป็นสถาบันเจ้าของอำนาจสูงสุดแล้ว การเข้าสู่การใช้อำนาจต้องอาศัยกฎเกณฑ์ ซึ่งจะเห็นได้จากกฎมณเฑียรบาล ในการเข้าสู่ตำแหน่งการเป็นกษัตริย์ และการเข้าสู่การใช้อำนาจโดยอาศัยกฎเกณฑ์นี้ ทำให้รากฐานของอำนาจไม่ได้เป็นของตัวบุคคลอีกต่อไป อำนาจนั้นจึงต่อเนื่องไม่สะดุดหยุดลงเพียงเพราะคุณสมบัติส่วนตัวของบุคคลและเป็นอำนาจสูงสุดอย่างแท้จริง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าที่มาของอำนาจอธิปไตยก็คือสถาบันนามธรรมที่เรียกว่ารัฐนั่นเอง

ข้อสังเกตประการหนึ่ง ก่อนการกำเนตรัฐทางกฎหมายที่แสดงให้เห็นว่ามีการจัดสถาบันของอำนาจให้เป็นของรัฐแล้ว นั่นคือ ก่อนการกำเนตรัฐดังกล่าว การจะเป็นผู้มีอำนาจในสังคมจะปราศจากแบบแผนและมีความวุ่นวายต้องต่อสู้รบพุ่งแย่งชิงกันอยู่ตลอดเวลา ซึ่งในขณะที่ยังไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนในการเข้าสู่การใช้อำนาจสูงสุดแทนรัฐนั้น จะมีอำนาจชนิดหนึ่งที่ซีเอส เรียกว่า เรียกว่าอำนาจในการก่อตั้งองค์กรทางการเมืองสูงสุด (อำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญ) ซึ่งมีขึ้นเพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ ในการเป็นผู้ใช้อำนาจสูงสุดหรืออำนาจอธิปไตยแทนรัฐ ทำให้สังคมที่ไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนให้มีความชัดเจนและแน่นอน โดยนัยนี้กฎเกณฑ์ในการเข้าสู่การเป็นผู้ใช้อำนาจสูงสุดหรืออำนาจอธิปไตยแทนรัฐ จึงอยู่ในสถานะที่เป็นรัฐธรรมนูญอย่างหนึ่ง (ซึ่งสามารถมีในการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์)

อำนาจก่อตั้งองค์กรทางการเมืองสูงสุดจึงเป็นอำนาจที่ก่อให้เกิดตัวกฎเกณฑ์ในการเข้าสู่การใช้อำนาจใหม่ และเมื่อมีอำนาจก่อตั้งองค์กรทางการเมืองสูงสุดเกิดขึ้น ก็จะทำให้เกิดกฎเกณฑ์การเข้าสู่ตำแหน่งในการใช้อำนาจใหม่ ส่งผลให้อำนาจที่เป็นตัวของบุคคลสิ้นสุดไป อำนาจจะกลายเป็นของสถาบันที่เรียกว่า รัฐ โดยนัยนี้ ผู้มีอำนาจในการก่อตั้งองค์กรทางการเมืองสูงสุดกับรัฐาธิปไตย ผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนรัฐจึงมีความแตกต่างกันในประเด็นที่ว่าผู้มีอำนาจในการก่อตั้งองค์กรทางการเมืองสูงสุดนั้นจะมีมาก่อน กำเนตรัฐ ที่มีอำนาจอธิปไตย แต่เมื่อกำเนตรัฐแล้วจึงก่อให้เกิดรัฐาธิปไตย ผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนรัฐขึ้น

ในกรณีของประเทศไทยนั้น จากการศึกษา ปรากฏว่า ผู้ที่มีอำนาจในการควบคุมสังคม จัดระเบียบสังคมนำพาสังคมไปสู่ประโยชน์สุขร่วมกัน จากพัฒนาการแรกเริ่มตั้งแต่ในสมัยสุโขทัย ได้แก่พระมหากษัตริย์ ที่มาของอำนาจในการจัดระเบียบสังคมจึงอยู่ที่พระมหากษัตริย์และใช้โดยพระมหากษัตริย์แต่เพียงผู้เดียวที่เปรียบเสมือนผู้มีอำนาจสูงสุดในสังคม

ในสมัยสุโขทัยมีลักษณะการจัดโครงสร้างทางการเมืองการปกครองเป็นแบบง่าย ๆ โดยมีลักษณะเป็นความผูกพันทางครอบครัว พระมหากษัตริย์เปรียบเสมือนบิดาผู้นำครอบครัว

และเป็นผู้ใช้อำนาจในการควบคุมสังคมในสมัยอยุธยา มีการจัดระเบียบการปกครองที่ซับซ้อนมากขึ้น เกิดระบบราชการเป็นกลไกในการบริหารราชการแผ่นดิน แต่ลักษณะของการจัดโครงสร้างทางการเมืองการปกครองยังมีความสับสนเพราะไม่มีการแบ่งแยกภาระหน้าที่ของหน่วยงานบริหารอย่างชัดเจน และจากความไม่ชัดเจนของหน่วยงานในการบริหารราชการแผ่นดินนี้เอง ที่ส่งผลให้การควบคุมบรรดาหัวเมืองต่างๆ ไม่มีประสิทธิภาพที่เพียงพอ อำนาจจากส่วนกลางของพระมหากษัตริย์ไม่สามารถแผ่ขยายครอบคลุมได้ทั่วดินแดนทั้งหมด และถึงแม้พระมหากษัตริย์จะเปรียบเสมือนผู้ใช้อำนาจสูงสุดในการปกครอง แต่จากการจัดระเบียบการปกครองในระบบศักดินาของสมัยอยุธยา ก่อให้เกิดชนชั้นขุนนางที่มีอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน และอำนาจในการควบคุมไพร่พลในสังกัด ประกอบกับ การปฏิบัติหน้าที่ของขุนนางที่ไม่มีลักษณะการแยกภาระหน้าที่ในตำแหน่งออกจากเรื่องส่วนตัว การใช้อำนาจของขุนนางจึงมีลักษณะเป็นเอกสิทธิ์ โดยใช้ อำนาจเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว แสวงหาความมั่งคั่ง และสะสมกำลังพลจนสามารถทำทลาย และแข่งขันอำนาจของพระมหากษัตริย์ได้อยู่เสมอ

บุคคลิกภาพส่วนตัวของพระมหากษัตริย์เท่านั้นที่สามารถควบคุมบรรดาหัวเมืองต่างๆ ไม่ให้เกิดการแข็งเมือง และควบคุมบรรดาขุนนางต่างๆ ให้เคารพยำเกรง หากคราใดที่พระมหากษัตริย์ไม่มีบุคคลิกภาพหรือความสามารถส่วนตัวอันเป็นที่ทำให้ยำเกรงแล้วจะทำให้เกิดการแย่งชิงอำนาจได้อยู่เสมอ

นอกจากนั้นในยุคสมัยสุโขทัยจนถึงสมัยอยุธยา นั้นจะไม่มีกำหนดกฎเกณฑ์ของการเข้าสู่การเป็นผู้ใช้อำนาจ หรือกฎเกณฑ์การสืบราชสมบัติไว้อย่างชัดเจน ซึ่งทำให้เกิดปัญหาว่าผู้ใดควรเป็นผู้มีสิทธิในการสืบราชสมบัติ จึงทำให้เกิดการแย่งชิงราชสมบัติอยู่เสมอ แสดงให้เห็นว่าการเข้าสู่การใช้อำนาจหรือการเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ใช้อำนาจปกครองแผ่นดินนั้นไม่ได้อาศัยกฎเกณฑ์ตามกฎหมาย หากแต่ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติส่วนบุคคล เพราะผู้ใดที่มีความสามารถเก่งกล้า มีกำลังพลในสังกัดที่เพียงพอแล้วก็สามารถต่อสู้เพื่อแย่งชิงเข้าสู่การเป็นกษัตริย์หรือผู้ใช้อำนาจได้

ลักษณะของการเป็นผู้มีอำนาจที่ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติส่วนบุคคลไม่ได้เป็นไปตามกฎเกณฑ์และ การขาดความต่อเนื่องในการใช้อำนาจอันเนื่องมาจากการต่อสู้รบพุ่งกันแย่งชิงความเป็นใหญ่อยู่ตลอดเวลา นี้แสดงให้เห็นว่ายังไม่มีมีการแยกอำนาจให้ออกจากตัวบุคคลให้เป็นของรัฐ สังคมไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยอยุธยาจึงยังไม่มีความเป็นรัฐในความหมายของการเป็นสถาบันเจ้าของอำนาจแทนตัวบุคคล เพราะรากฐานของอำนาจยังมีได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นของสถาบันที่เรียกว่ารัฐ หากแต่เป็นของบุคคลที่มีคุณสมบัติส่วนตัวที่เหนือกว่าบุคคลอื่นเท่านั้น

เมื่ออำนาจเป็นของตัวบุคคลที่เป็นพระมหากษัตริย์ แล้วดังนี้พระมหากษัตริย์ที่มีคุณสมบัติส่วนตัวที่เก่งกล้าเท่านั้นที่สามารถดำรงสถานะของความเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในแผ่นดินไว้ได้ แต่หากคราใดที่พระมหากษัตริย์นั้นอ่อนแอลง หรือเกิดบุคคลอื่นใดที่มีคุณสมบัติส่วนตัวที่ดีกว่า ซึ่งคุณสมบัติส่วนตัวที่ดีกว่านั้นไม่ได้หมายความว่า จะต้องรบเก่งเพียงอย่างเดียว แต่ยังหมายถึง ความรวมถึงความสามารถในการแสวงหาความมั่งคั่งและสะสมกำลังพลได้เพียงพอที่จะทำการต่อสู้แย่งชิงอำนาจด้วยและหากเมื่อใดที่มีบุคคลใดสามารถสังสมคุณสมบัติที่เหนือกว่าบุคคลอื่นๆ ในสังคมขึ้นมาได้แล้ว ก็สามารถแย่งชิงอำนาจไปเสียเมื่อใดก็ได้ดังปรากฏให้เห็นจากการแย่งชิงราชสมบัติที่เกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้ง อำนาจในการปกครองและควบคุมสังคมจัดระเบียบสังคมให้อยู่ในความเป็นระเบียบเรียบร้อย (อำนาจการเมือง) ในสังคมไทยยุคสมัยสุโขทัยจนถึงสมัยอยุธยา จึงมีรากฐานหรือที่มาอยู่ที่ตัวบุคคลเท่านั้น ยังไม่มีลักษณะที่เป็นของสถาบัน คุณสมบัติส่วนตัวของบุคคลอันเก่งกล้าสามารถและเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมเท่านั้นที่จะทำให้อำนาจยั่งยืนอยู่ได้ ความสูงสุดในอำนาจของผู้ปกครองจึงไม่มีความแน่นอนและสามารถดำรงอยู่ได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น การปกครองตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยอยุธยาจึงเป็นระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ทางสังคม ไม่มีลักษณะเป็นระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ตามกฎหมาย เนื่องจากการที่จะเป็นผู้ใช้อำนาจหรือการเป็นกษัตริย์ผู้มีอำนาจสูงสุดในการปกครองได้ ก็เพราะต้องมีบุคคลิกภาพส่วนตัวที่ทำให้บุคคลอื่นเคารพยำเกรงเท่านั้น รากฐานของอำนาจในการปกครองจึงอยู่ที่ตัวบุคคลมีที่มาจากตัวบุคคลและใช้โดยตัวบุคคลเพียงคนเดียว ไม่ได้เป็นไปตามกฎเกณฑ์แห่งกฎหมาย บุคคลใดก็ตามที่มีคุณสมบัติส่วนตัวที่เพียงพอก็สามารถใช้อำนาจในการปกครองและควบคุมสังคมนำพาสังคมได้แม้ไม่มีคุณสมบัติตามกฎหมาย อำนาจในการปกครองของพระมหากษัตริย์จึงสะดุดหยุดลงได้เสมอหากมีผู้มีความสามารถมากกว่าเข้ามาช่วงชิง

อย่างไรก็ตามในสังคมทุกสังคม คนในสังคมจะมีความประสงค์ร่วมกันว่าควรจัดระเบียบสังคมอย่างไรจึงจะเกิดประโยชน์สุขร่วมกัน ความประสงค์ร่วมกันในการจัดระเบียบสังคมเพื่อนำพาสังคมไปสู่ประโยชน์สุขร่วมกันนี้เรียกว่า แนวคิดทางกฎหมาย (idée de droit) ซึ่งแนวคิดทางกฎหมายนี้เองที่ทำให้ในสังคมเกิดอำนาจขึ้นเพื่อนำพาหรือจัดระเบียบสังคมให้อยู่ในความเป็นระเบียบเรียบร้อยและทำให้คนในสังคมเกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

ในสังคมไทยตั้งแต่ยุคสมัยสุโขทัย จนถึงสมัยอยุธยานั้น จะเห็นได้ว่า ในสังคมจะมีพระมหากษัตริย์เป็นผู้มีอำนาจในการปกครองจัดระเบียบสังคมเพื่อนำพาสังคมไปสู่ประโยชน์สุขร่วมกัน พระมหากษัตริย์เป็นบุคคลเพียงคนเดียวที่เป็นผู้มีอำนาจจัดระเบียบสังคมนำพาสังคมเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน และจากการศึกษาที่ปรากฏว่าอำนาจในการจัดระเบียบสังคมในสังคมยุคดังกล่าวนี้ไม่ได้แยกออกจากตัวบุคคลที่เป็นพระมหากษัตริย์ กล่าวคือ รากฐานของอำนาจใน

การจัดระเบียบสังคมนั้นเป็นของตัวพระมหากษัตริย์โดยแท้ ไม่ได้มีลักษณะที่เป็นของสถาบันที่เรียกว่ารัฐตามความหมายสมัยใหม่ อำนาจดังกล่าวจึงมีความเคลื่อนไหวไม่คงที่ซึ่งจะมีความสูงสุดในอำนาจอย่างไรก็จะขึ้นอยู่กับบุคคลิกภาพส่วนบุคคลเท่านั้น ซึ่งอำนาจที่เป็นของตัวบุคคล เช่นนี้จะมีลักษณะเป็นเอกสิทธิ์ส่วนตัวเพราะผู้ที่มีอำนาจจะได้อำนาจมาเพราะความสามารถส่วนบุคคล บุคคลที่มีอำนาจมีสิทธิที่จะใช้อำนาจนั้นอย่างไรก็ได้ อำนาจที่เป็นของตัวบุคคลจึงมีความชอบธรรมเพราะความเลื่อมใสในคุณสมบัติของตัวผู้ที่มีอำนาจ ซึ่งอำนาจที่เป็นของบุคคลที่เป็นของพระมหากษัตริย์ในสังคมไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยอยุธยา นั้น แม้จะได้มาด้วยความสามารถส่วนตัวบุคคลก็ตามแต่เมื่อได้อำนาจมาแล้วก็จะมีสิ่งที่เรียกได้ว่าเป็นกฎเกณฑ์ในการใช้อำนาจอันเป็นที่ยอมรับจากตัวบุคคลผู้ที่มีอำนาจนั่นเอง เพื่อมิให้การใช้อำนาจเป็นไปโดยอำเภอใจ และสิ่งที่เรียกว่ากฎเกณฑ์ในการใช้อำนาจของพระมหากษัตริย์นั้นได้แก่ หลักธรรมในคัมภีร์พระธรรมศาสตร์ซึ่งประกอบด้วยหลักทศพิธราชธรรมเป็นหลัก ซึ่งหลักธรรมดังกล่าวนี้เองที่ทำให้พระมหากษัตริย์ ทรงใช้พระราชอำนาจโดยแยกผลประโยชน์ส่วนรวม ออกจากประโยชน์ส่วนตัว

อำนาจที่เป็นของส่วนตัวที่เป็นของพระมหากษัตริย์นั้น จึงเป็นอำนาจที่ใช้โดยปราศจากการนำผลประโยชน์ส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้อง ลักษณะการดำรงตนเป็นผู้มีอำนาจมีขึ้นเพื่อจัดสรรประโยชน์สุขให้กับคนในสังคม คนในสังคมจึงยอมรับในอำนาจที่เป็นของตัวบุคคลเพราะเชื่อมั่นในคุณลักษณะส่วนตัวของความเป็นพระมหากษัตริย์ว่า สามารถนำพาสังคมให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกันได้ ดังจะเห็นจาก ที่ไม่เคยปรากฏว่าประชาชนในสมัยอยุธยาได้เคยริเริ่มคิดกบฏหรือคิดโค่นล้มราชบัลลังก์ของพระมหากษัตริย์เลยแม้แต่ครั้งเดียวความผันผวนในทางการเมืองสมัยอยุธยาจึงเป็นเรื่องของชนชั้นสูงหรือของผู้มีอำนาจด้วยกันทั้งสิ้น และหากผู้ใดมีอำนาจสูงสุดขึ้นหรือเป็นพระมหากษัตริย์ขึ้นมาแล้ว คนในสังคมก็จะยอมรับว่าพระมหากษัตริย์สามารถนำพาและสร้างสรรค์ประโยชน์สุขปกป้องคุ้มครองให้แก่คนในสังคมได้และเหตุที่ประชาชนยอมรับพระมหากษัตริย์ให้เป็นผู้มีอำนาจก็เพราะบุคคลเจ้าของอำนาจใช้อำนาจด้วยความชอบธรรมเนื่องจากใช้อำนาจโดยยอมรับว่ามีกฎเกณฑ์ในการใช้อำนาจควบคุมอยู่จึงใช้อำนาจเพื่อสร้างประโยชน์สุขให้กับสังคมได้ซึ่งถือเป็นลักษณะเด่นของการที่อำนาจเป็นของตัวบุคคล

สำหรับในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้น ลักษณะของอำนาจจะแปรเปลี่ยนไปจากเดิมในสมัยอยุธยา กล่าวคือในสมัยอยุธยา อำนาจดังกล่าวจะอยู่ที่ตัวบุคคลที่เป็นพระมหากษัตริย์ โดยพระมหากษัตริย์จะดำรงสถานภาพการเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดอยู่ได้เพียงไรในเวลาเท่าใดนั้นไม่แน่นอนโดยจะขึ้นอยู่กับบุคคลิกภาพของพระมหากษัตริย์แต่ละพระองค์ แต่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นนั้น หลังจากในสมัยรัชกาลที่ 1 พระมหากษัตริย์ผู้ทรงมีพระปรีชาสามารถและมีบุคคลิกภาพส่วนพระองค์อันเป็นที่เกรงขามของบรรดาขุนนางแล้ว หลังจากนั้นมา อำนาจของบรรดาขุนนางจะ

มีลักษณะที่คานและแข่งอำนาจกับพระมหากษัตริย์โดยแท้ ไม่ว่าจะเป็ในด้านการเมืองการปกครองหรือแม้กระทั่งการเลือกผู้สืบราชสมบัติ ขุนนางมีอำนาจเกือบสิ้นเชิงในการจัดการปกครอง จึงกล่าวได้ว่าอำนาจในยุคนี้ จะเป็นของตัวบุคคลที่เป็นกลุ่มขุนนาง

ความแตกต่างของอำนาจในสมัยอยุธยา กับสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น จึงอยู่ที่ผู้ครองอำนาจนั้น ซึ่งในสมัยอยุธยาพระมหากษัตริย์ยังทรงอยู่ในฐานะที่เป็นผู้มีอำนาจอยู่แต่ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ผู้ที่มีอำนาจจะได้แก่ขุนนาง อย่างไรก็ตามความเหมือนกันของอำนาจนั้นคือ การที่ยังไม่มีการจัดสถาบันให้แก่อำนาจ อำนาจดังกล่าวยังคงปะปนอยู่ที่ตัวบุคคล อาศัยคุณสมบัติของตัวบุคคลในการที่จะสะสมอำนาจจนสามารถเป็นผู้นำพาจัดระเบียบสังคมได้ อำนาจดังกล่าวจึงยังไม่มีความสูงสุดในความหมายของอำนาจอธิปไตย เพราะอาจมีบุคคลใดแม้กระทั่งขุนนางตระกูลอื่นที่มีความสามารถมากพอ สะสมอำนาจและแย่งชิงอำนาจไปเสียเมื่อใดก็ได้ แต่อย่างไรก็ตามนับเป็นความโชคดีของสังคมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ซึ่งเป็นยุคที่ยังไม่มีการจัดสถาบันของอำนาจให้แยกออกจากตัวบุคคลไปเป็นของรัฐ ที่ไม่มีเหตุการณ์ไทรนรงค์ถึงขนาดที่เกิดการแย่งชิงอำนาจจนทำให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในสังคมตามมา

และปรากฏการณ์ที่อำนาจเป็นของกลุ่มขุนนาง ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น นี้เริ่มมีพฤติกรรมที่สื่อเค้าให้เห็นถึงความไม่ชอบธรรมของอำนาจ เพราะพระมหากษัตริย์ซึ่งเคยเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดด้วยบุคคลิกภาพของพระองค์ในสมัยอยุธยาได้แปรเปลี่ยนไป จนกระทั่งแทบจะไม่เหลืออำนาจใดเลย ความเสื่อมของอำนาจที่เกิดขึ้นจากการการคานอำนาจพระมหากษัตริย์ของขุนนางนี้เอง ที่อาจนำมาซึ่งความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นมาในสังคมได้ สังคมไทยในยุคดังกล่าวจึงเริ่มเกิดสิ่งที่เรียกว่า แนวคิดทางกฎหมาย (idée de droit) เพื่อต้องการจัดระเบียบสังคมใหม่โดยการแยกอำนาจให้แยกออกจากตัวบุคคลให้เป็นของรัฐ โดยมีบุคคลเป็นเพียงผู้ใช้อำนาจนั้นในนามรัฐแทนรัฐเท่านั้น และมีผลให้อานาจนั้นเป็นอำนาจสูงสุดโดยไม่มีอำนาจอื่นใดอันเป็นที่ยอมรับในสังคมมาแข่งกับอำนาจสูงสุดนั้นได้ และผู้ที่จุดประกายแนวคิดทางกฎหมายนี้เป็นผลให้คนในสังคมยอมรับและสร้างประโยชน์สุขสืบต่อมาให้กับสังคมนั้นก็ได้แก่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้ดำเนินการจัดระเบียบสังคมใหม่โดยใช้วิธีการปฏิรูป โดยดำเนินการใน 2 ลักษณะที่สำคัญคือ การใช้พระราชอำนาจในการบัญญัติกฎหมายด้วยพระองค์ทำให้บุคคลอื่น ๆ ต้องปฏิบัติตามกฎหมายนั้น ซึ่งเป็นหลักการของกฎหมายมหาชนที่ว่ากระทำการใดต้องมีกฎหมายบัญญัติให้อานาจไว้จึงสามารถกระทำได้ ส่วนประการที่ 2 นั้น ทรงใช้วิธีการจัดองค์กรในการบริหารราชการแผ่นดินใหม่ด้วยพระราช

อำนาจของพระองค์เองเช่นกัน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวมีผลให้อำนาจที่เคยกระจายอยู่ที่บรรดาขุนนางต่างๆ ได้แปรเปลี่ยนไปโดยการรวมศูนย์เข้าสู่องค์พระมหากษัตริย์แต่เพียงผู้เดียว และทำให้เกิดการปกครองที่อาศัยกฎเกณฑ์ที่มาจากพระมหากษัตริย์เป็นหลัก มากกว่าความพึงพอใจในลักษณะที่เป็นส่วนตัวของบุคคล ลักษณะการจัดระเบียบการปกครองโดยอาศัยการปฏิรูปของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงเป็นการทำให้สังคมเกิดการปกครองที่เป็นระเบียบ มีแบบแผนที่เกิดขึ้นจากกฎเกณฑ์ต่างๆ อย่างเดียวกันทั่วราชอาณาจักร โดยมีองค์พระมหากษัตริย์ทรงเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด และเป็นที่มาของกฎเกณฑ์ทั้งหลายในการปกครองและจัดระเบียบสังคม

นอกจากการทำให้พระมหากษัตริย์ ทรงอยู่ในฐานะเป็นบุคคลที่เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดอย่างแท้จริง โดยใช้วิธีการปฏิรูปต่างๆ แล้ว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงดำเนินการในสิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการให้อำนาจที่เคยอิงอยู่กับคุณสมบัติของตัวบุคคลแปรเปลี่ยนไป โดยการกำหนดให้มีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนในการสืบราชสมบัติ โดยการยกเลิกธรรมเนียมการแต่งตั้งตำแหน่งวังหน้า และกำหนดให้มีตำแหน่งสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เป็นรัชทายาทผู้ที่จะสืบราชสมบัติต่อไป

เมื่อพิจารณาถึงช่วงระยะเวลา ก่อนการสร้างกฎเกณฑ์ในการสืบราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้วจะเห็นได้ว่าช่วงเวลาดังกล่าวยังไม่มีการกำหนดที่แน่นอนในการสืบราชสมบัติ กล่าวได้ว่าการที่จะเข้าสู่การเป็นพระมหากษัตริย์ผู้มีอำนาจได้นั้นจะต้องอาศัยคุณสมบัติส่วนตัวที่มีมากกว่าบุคคลอื่น ๆ ในสังคมเท่านั้น หรือการที่จะเข้าสู่การเป็นพระมหากษัตริย์ได้จะต้องได้รับความเห็นชอบจากบรรดาผู้มีอำนาจต่าง ๆ เช่น กลุ่มขุนนาง เป็นต้น ครั้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงได้ตั้งตำแหน่งมกุฎราชกุมารไว้เป็นกฎเกณฑ์ในการสืบราชสมบัติหรือการเข้าสู่การเป็นพระมหากษัตริย์ไว้เป็นที่แน่นอน ซึ่งการสร้างกฎเกณฑ์ในการสืบราชสมบัติให้มีความแน่นอนนี้เองที่ถือเป็นปัจจัยทางกฎหมายที่สำคัญในการแสดงถึงความเป็นรัฐ ในฐานะที่เป็นสถาบันนามธรรมเจ้าของอำนาจแทนตัวบุคคล เพราะการมีกฎเกณฑ์ที่แน่นอนย่อมเป็นการแสดงให้เห็นว่าอำนาจได้เคลื่อนออกจากบุคคลไปเป็นของสถาบันที่เรียกว่ารัฐแล้ว

การแต่งตั้งตำแหน่งมกุฎราชกุมารเป็นหลักเกณฑ์การเข้าสู่ตำแหน่งในการเป็นพระมหากษัตริย์แทนความไม่แน่นอนของการสืบราชสมบัติที่ผ่านมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงเป็นปรากฏการณ์ของการจัดสถาบันของอำนาจ (Institutionalization of Power) โดยแยกอำนาจออกจากตัวบุคคลผู้ใช้อำนาจ โดยวางกฎเกณฑ์ให้มีบุคคลซึ่งได้แก่พระมหากษัตริย์เป็นผู้ใช้อำนาจสูงสุดแทนรัฐเพียงผู้เดียว มีผลให้ต่อแต่นี้ไปการเข้าสู่การเป็นผู้มี

อำนาจหรือการเป็นพระมหากษัตริย์จึงมิได้ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติส่วนตัวของบุคคลหรือด้วยความเห็นชอบของบรรดาขุนนางอีกต่อไปหากแต่จะเป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และเมื่อการจะเข้าสู่การเป็นผู้มีอำนาจเกิดขึ้นโดยกฎเกณฑ์แล้ว อำนาจที่มีอยู่จึงมิได้เป็นเอกสิทธิ์ส่วนตัวของบุคคลอีก แต่อำนาจได้กลายเป็นของสถาบันนามธรรมที่เรียกว่ารัฐบุคคลเป็นเพียงผู้มีภาระหน้าที่ในการใช้อำนาจแทนรัฐเท่านั้น ซึ่งกฎเกณฑ์ในการเปลี่ยนการใช้อำนาจใหม่นี้ถือเป็นรัฐธรรมนูญอย่างหนึ่ง เพราะเป็นกฎเกณฑ์ที่กำหนดวิธีปฏิบัติหรือองค์การผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนรัฐ

และการที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงทำการปฏิรูปการปกครองและกำหนดกฎเกณฑ์ในการเข้าสู่ตำแหน่งในการใช้อำนาจใหม่ผ่านทางการกำหนดตำแหน่งมกุฎราชกุมาร (Crown Prince) ให้มีผู้สืบราชสมบัติไว้เป็นที่แน่นอนแล้ว รัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์จึงกำเนิดขึ้น เช่นนี้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงอยู่ในฐานะที่เป็นผู้มีอำนาจก่อตั้งองค์การทางการเมืองสูงสุด สถาปนาระบบการเมืองและระบบกฎหมายใหม่ทำให้สังคมที่ปราศจากความเป็นระเบียบเรียบร้อยในทางการเมืองที่อำนาจกระจัดกระจายอยู่ที่บรรดาขุนนางต่างๆเปลี่ยนแปลงไปโดยกำหนดสิ่งที่เป็นกฎเกณฑ์ในการใช้อำนาจใหม่ มีผลทำให้อำนาจที่เป็นของตัวบุคคลสิ้นสุดไปกลายเป็นของสถาบันที่เรียกว่า รัฐ โดยพระองค์ทรงเป็นรัฐาธิปัตย์ผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนรัฐด้วยพระองค์เองและเมื่อพระองค์ได้กำหนดกฎเกณฑ์ในการเข้าสู่ตำแหน่งในการใช้อำนาจใหม่อันทำให้เกิดรัฐในฐานะสถาบันเจ้าของอำนาจแทนตัวบุคคลประกอบกับการที่ตัวกฎเกณฑ์ที่พระองค์กำหนดผู้ที่จะเข้าสู่การดำรงตำแหน่งในการใช้อำนาจแทนรัฐได้นั้นคือองค์พระมหากษัตริย์แต่เพียงผู้เดียว โดยนัยนี้พระองค์จึงอยู่ในฐานะที่เป็นรัฐาธิปัตย์ผู้ใช้อำนาจแทนรัฐแต่เพียงผู้เดียวและเมื่อพิจารณาถึงการดำเนินการปฏิรูปของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวอันมีลักษณะเป็นการรวมอำนาจในทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นการปกครอง การภาษีอากร ซึ่งเป็นการปฏิเสศการแบ่งอำนาจที่กระจายไปอยู่ตามขุนนางต่าง ๆ ทำให้อำนาจสูงสุดในการปกครองแผ่นดินอยู่ที่องค์พระมหากษัตริย์อย่างแท้จริง การกำเนิดอำนาจสูงสุดในการปกครองขององค์พระมหากษัตริย์ประกอบกับการมีกฎเกณฑ์ในการเข้าสู่การใช้อำนาจที่แน่นอนนี้จึงเป็นผลให้เกิดรัฐที่มีพระมหากษัตริย์เป็นรัฐาธิปัตย์ผู้ใช้อำนาจสูงสุด หรืออำนาจอธิปไตยแต่เพียงผู้เดียว และเมื่อพระมหากษัตริย์เป็นรัฐาธิปัตย์ผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนรัฐแต่เพียงผู้เดียวแล้วจึงทำให้เกิดระบบการปกครองในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ตามกฎหมาย

หลังจากนั้น การขึ้นครองราชย์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ได้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้กำหนดไว้โดยปราศจากปัญหายุ่งยากต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการแย่งชิงราชสมบัติหรือการที่จะต้องได้รับความเห็นชอบจากบรรดาขุนนางต่างๆ การสืบราชสมบัติต่อมาตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้นี้เป็น การแสดงออกถึงความต่อเนื่องของรัฐใน

ฐานะที่เป็นสถาบันเจ้าของอำนาจแยกออกจากตัวบุคคลทั้งนี้เพราะการเข้าสู่การใช้อำนาจได้สืบต่อมาในทันทีโดยไม่มีการสะดุดหยุดลงอันเนื่องจากการช่วงชิงจากบุคคลอื่นหรือจะต้องมีการแต่งตั้งและให้ความเห็นชอบจากที่ประชุมขุนนาง

รัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ไทยจึงดำเนินสืบมาอย่างต่อเนื่องจากสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวโดยมีองค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนรัฐสืบต่อมา

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้ทรงตรากฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ขึ้น แต่กฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พ.ศ. 2467 นี้ มิใช่เป็นการกำหนดกฎเกณฑ์ในการขึ้นสู่ตำแหน่งในการใช้อำนาจใหม่(การเป็นพระมหากษัตริย์) ดังเช่นการกำหนดกฎเกณฑ์การสืบราชสมบัติโดยการแต่งตั้งตำแหน่งมกุฎราชกุมารในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แต่เป็นเพียงการยืนยันถึงการมีกฎเกณฑ์และพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในการแต่งตั้งรัชทายาทและเป็นการเพิ่มเติมจัดลำดับผู้สืบราชสันตติวงศ์ที่เกิดขึ้นมาแล้วตั้งแต่ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเท่านั้น แต่เมื่อมีตรากฎมณเฑียรบาลโดยอำนาจของพระมหากษัตริย์แล้ว ต่อแต่นี้ไปการเข้าสู่ตำแหน่งในการเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนรัฐจึงต้องเป็นไปตามกฎมณเฑียรบาลที่ได้ตราขึ้นนี้ ซึ่งการสืบราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงเป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่แน่นอนผ่านการตราพระราชบัญญัติการที่อาศัยอำนาจตามกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พ.ศ. 2467 รัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์สยามจึงสืบเนื่องต่อมาโดยมีพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นรัฐอธิปไตยผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนรัฐแต่เพียงผู้เดียว ความต่อเนื่องในการใช้อำนาจอธิปไตยแทนรัฐจึงต่อเนื่องมาโดยไม่มีการสะดุดหยุดลงตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 7

ครั้นเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เหตุที่คณะราษฎรได้ขอร้องให้พระองค์ทรงลงพระปรมาภิไธยในรัฐธรรมนูญโดยไม่มีการลงนามรับสนองพระบรมราชโองการนั้น เป็นการแสดงให้เห็นว่า คณะราษฎรไม่ใช้รัฐอธิปไตยจึงต้องการให้รัฐอธิปไตยที่แท้จริงเป็นผู้สละอำนาจด้วยพระองค์เอง และการลงพระปรมาภิไธยในรัฐธรรมนูญของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวโดยไม่มีผู้รับสนองพระบรมราชโองการถือได้ว่าพระองค์ทรงเป็นผู้อำนาจในการก่อตั้งองค์กรทางการเมืองสูงสุด โดยการกำหนดสถานะภาพของผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนรัฐใหม่ ว่าบุคคลใดจะเป็นรัฐอธิปไตยผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนรัฐ และผลของการก่อตั้งองค์กรทางการเมืองสูงสุดหรือการพระราชทานรัฐธรรมนูญของพระบาทสมเด็จพระ

พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวนี้ ทำให้กฎเกณฑ์ในการเข้าสู่ตำแหน่งในการใช้อำนาจอธิปไตยแทนรัฐ เปลี่ยนจากเดิมคือกฎมณเฑียรบาลในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นรัฐธรรมนูญ

พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว 2475 ที่เกิดขึ้นจากการพระราชทานของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงก่อให้เกิดรัฐาธิปัตย์ผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนรัฐใหม่ได้แก่ พระมหากษัตริย์(หลังลงพระปรมาภิไธยในรัฐธรรมนูญแล้ว) กับประชาชน และรัฐาธิปัตย์ผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนรัฐที่แปรเปลี่ยนไปนี้ก็ก่อให้เกิดระบอบการปกครองใหม่จากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

รัฐาธิปัตย์ผู้ใช้อำนาจอธิปไตยจึงแปรเปลี่ยนไปจากพระมหากษัตริย์แต่เพียงผู้เดียวมาเป็น พระมหากษัตริย์กับประชาชน ซึ่งแสดงออกผ่านทางพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว 2475 ซึ่งหลักการในพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว 2475 มีผลให้ทั้งพระมหากษัตริย์และประชาชนมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออกในการใช้อำนาจอธิปไตย เนื่องจากในด้านนิติบัญญัติ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ออกกฎหมายต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชน และเมื่อจะออกกฎหมายใช้บังคับต้องมีการลงพระปรมาภิไธยโดยพระมหากษัตริย์ ส่วนในอำนาจบริหาร บรรดาผู้ที่ดำรงตำแหน่งที่มีอำนาจบริหารราชการแผ่นดินก็ต้องได้รับเลือกจากราษฎร(ผ่านการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร)แล้วได้รับแต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์ ในส่วนอำนาจตุลาการ ศาลก็ต้องใช้อำนาจพิจารณาพิพากษาคดีในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์

รัฐาธิปัตย์ผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนรัฐไทยจึงได้แก่พระมหากษัตริย์กับประชาชน โดยมีองค์กรต่างๆอันได้แก่ รัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล เป็นองค์กรผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนรัฐาธิปัตย์ ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างรัฐาธิปัตย์ผู้ใช้อำนาจอธิปไตยกับองค์กรผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนรัฐาธิปัตย์ เป็นไปในลักษณะที่กล่าวได้ว่า พระมหากษัตริย์ทรงเป็นรัฐาธิปัตย์ผู้ใช้อำนาจอธิปไตยโดยนิตินัยในฐานะที่ต้องลงพระปรมาภิไธยในกฎหมาย การแต่งตั้งคณะรัฐมนตรี(กรรมการราษฎร) และ ศาลทั้งหลายก็ต้องตัดสินใจภายใต้พระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ แต่ตามการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขนั้น พระมหากษัตริย์จะไม่ทรงต้องรับผิดชอบทางการเมือง ตามหลัก the king can do no wrong จึงทำให้ต้องมีผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ และผู้ที่ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการนี้เองที่ ต้องรับผิดชอบในการใช้อำนาจอธิปไตยแทนพระมหากษัตริย์ ในส่วนของประชาชนในฐานะที่เป็นรัฐาธิปัตย์ นั้นก็ใช้

อำนาจอธิปไตย ผ่านทางสิทธิในการเลือกตั้งองค์กรไปทำหน้าที่แทนซึ่งองค์กรที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน(สภาผู้แทนราษฎร) ก็จะทำหน้าที่ใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชนนั่นเอง

ดังนั้นในช่วงระยะเวลาที่มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎเกณฑ์ในการใช้อำนาจอธิปไตยแทนรัฐนั้นบุคคลที่เป็นรัฐอธิปไตยจึงได้แก่พระมหากษัตริย์กับประชาชน สำหรับในช่วงเวลาที่ปราศจากรัฐธรรมนูญอันเนื่องมาจากการกระทำรัฐประหารยึดอำนาจและล้มล้างรัฐธรรมนูญนั้น จะมีข้อพิจารณาอยู่ 2 ช่วงคือ ในช่วงที่มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญ ก่อนการประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่นั้นบุคคลที่เป็นรัฐอธิปไตยผู้ใช้อำนาจอธิปไตยตามกฎหมายแทนรัฐไทยนั้นจะได้แก่พระมหากษัตริย์ทั้งนี้เนื่องจาก ต้องถือว่าเมื่อคณะรัฐประหารได้ยกเลิกหรือล้มล้างรัฐธรรมนูญแล้ว รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ในการเข้าสู่การใช้อำนาจอธิปไตยแทนรัฐ ซึ่งได้กำหนดให้พระมหากษัตริย์ กับประชาชนเป็นรัฐอธิปไตยผู้ใช้อำนาจอธิปไตยสิ้นผลไป ดังนี้หากย้อนไปเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ซึ่งเป็นวันที่พระมหากษัตริย์ซึ่งทรงเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนรัฐแต่เพียงผู้เดียวได้ทรงสละการใช้อำนาจอธิปไตยที่มีอยู่ตามกฎหมาย(กฎมณเฑียรบาล)ไปใช้ร่วมกับประชาชน ผ่านการพระราชทานรัฐธรรมนูญ เช่นนี้ หากมีการยกเลิกรัฐธรรมนูญแล้วการใช้อำนาจอธิปไตยแทนรัฐก็ถือว่าได้อินกลับคืนไปเป็นของพระมหากษัตริย์ที่ทรงเป็นรัฐอธิปไตยแต่เดิม ดังนี้เมื่อถือว่าพระมหากษัตริย์ทรงเป็นรัฐอธิปไตยผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนรัฐในช่วงที่มีการกระทำรัฐประหารยกเลิกรัฐธรรมนูญ ก่อนที่จะประกาศใช้รัฐธรรมนูญแล้ว ในช่วงดังกล่าวจึงถือว่าคณะรัฐประหารเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบ้านเมืองตามความเป็นจริงโดยอาศัยกำลังบังคับเท่านั้น ด้วยเหตุนี้เอง การใช้อำนาจของคณะรัฐประหารที่ปรากฏในรูปของคำสั่งต่างๆ ต้องบัญญัติในเวลาที่จะประกาศใช้รัฐธรรมนูญในเวลาต่อมาว่าเป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย และต้องมีการตรากฎหมายนิรโทษกรรมให้แก่คณะรัฐประหาร เพื่อขจัดความผิดในการที่ได้กระทำการยกเลิกรัฐธรรมนูญนั้น

ในส่วนช่วงที่มีการประกาศใช้บังคับรัฐธรรมนูญนั้น ด้วยเหตุที่คณะรัฐประหารไม่ใช่รัฐอธิปไตยตามกฎหมายจริงๆ หรือไม่ได้เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดที่ได้รับการยอมรับหรือมีความชอบธรรมตามกฎหมายจริงๆ คณะรัฐประหารจึงต้องขอพระราชทานรัฐธรรมนูญที่จะประกาศใช้บังคับจากพระมหากษัตริย์โดยการให้พระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยจึงจะประกาศใช้บังคับเป็นรัฐธรรมนูญได้ ซึ่งถือว่าพระมหากษัตริย์กับคณะรัฐประหารเป็นผู้มีอำนาจจัดให้มีรัฐธรรมนูญหรือเป็นผู้มีอำนาจก่อตั้งองค์กรทางการเมืองสูงสุด และเมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญแล้วรัฐอธิปไตยผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนรัฐไทยจึงได้แก่พระมหากษัตริย์กับประชาชนอีกครั้ง โดยนับนี้รัฐอธิปไตยผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนรัฐไทย จึงอยู่ที่พระมหากษัตริย์ (ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์, ในช่วงที่มีการกระทำรัฐประหารก่อนประกาศใช้รัฐธรรมนูญ) และอยู่ที่พระมหากษัตริย์กับประชาชนในช่วงที่มีรัฐธรรมนูญ

หลักการที่พระมหากษัตริย์กับประชาชนเป็นรัฐาธิปัตย์ผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนรัฐนี้ ถือเป็นประเพณีการปกครองของประเทศไทยที่สืบทอดมาจนถึงในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 อันเป็นหลักที่แสดงถึงความผูกพันกันระหว่างพระมหากษัตริย์กับประชาชนในลักษณะที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวในการนำพาสังคมเพื่อไปสู่ประโยชน์สุขร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาถึงพัฒนาการและที่มาของอำนาจอธิปไตยและผู้ใช้อำนาจอธิปไตยในประเทศไทยนั้น สามารถเสนอแนะข้อสังเกตบางประการที่เกิดขึ้นในประเทศไทยดังนี้

1. การที่รัฐธรรมนูญฉบับต่างๆ ได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องอำนาจอธิปไตยออกเป็น 2 ลักษณะคือ "อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุข ทรงใช้อำนาจนั้นผ่านทาง รัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาลตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ" และ "อำนาจอธิปไตยมาจากปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้เป็นประมุข ทรงใช้อำนาจนั้นผ่านทาง รัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาลตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ" นั้น หากพิจารณากันตามทฤษฎีกับสิ่งที่ปรากฏให้เห็นอยู่จริง แล้วจะเห็นได้ว่าตามทฤษฎีนั้นอำนาจอธิปไตยนั้นจะเป็นของรัฐและกำเนิดขึ้นพร้อมกับความเป็นรัฐ อำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นอำนาจอธิปไตยในการปกครองอย่างแท้จริงจะมีอยู่ไม่ได้หากปราศจากสิ่งนามธรรมที่ในภาษาไทยเรียกว่ารัฐ แต่เมื่อรัฐเป็นเพียงสิ่งนามธรรมจึงไม่สามารถใช้อำนาจเองได้จึงต้องมีบุคคลใช้อำนาจแทน ซึ่งบุคคลที่ใช้อำนาจอันมีความสูงสุดของรัฐนี้จะเรียกว่ารัฐาธิปัตย์ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจสูงสุดหรืออำนาจอธิปไตยแทนรัฐ ประกอบกับผู้ที่ป็นรัฐาธิปัตย์ของรัฐไทยในยุคที่กำเนิดรัฐที่มีลักษณะหรือมีรูปแบบเป็นรัฐประชาธิปไตยตามที่ปรากฏจากรัฐธรรมนูญนั้นจะได้แก่พระมหากษัตริย์อันเป็นที่ยอมรับของคนในสังคม ร่วมกับประชาชน ดังนั้น การกำหนดบทบัญญัติว่าด้วยอำนาจอธิปไตยจึงควรกำหนดให้สอดคล้องตามทฤษฎีและสิ่งที่เป็นอยู่อันได้รับการยอมรับร่วมกันของคนในสังคมไทยว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของรัฐไทย พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนั้นร่วมกับประชาชน ผ่านทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ" ซึ่งจะเป็นการตัดปัญหาที่ถกเถียงกันอย่างไม่เกิดผลว่าอำนาจอธิปไตยควรจะใช้คำว่า"มาจาก"หรือ"เป็นของ"ประชาชน

2. จากพัฒนาการของการกำเนิดรัฐธรรมนูญ ในประเทศไทยนั้นจะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญนั้นจะมีที่มาจากพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ที่เป็นผู้มีอำนาจในการจัดให้มีรัฐธรรมนูญมาตลอดทุกฉบับ แม้แต่รัฐธรรมนูญที่เกิดขึ้นจากการยึดอำนาจของรัฐประหาร โดยนัยนี้จึงควรถือเป็นประเพณีการปกครองในการปกครองระบอบประชาธิปไตยไทยว่า หากจะมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขรัฐธรรมนูญ หรือแม้กระทั่งจะเกิดปรากฏการณ์อันไม่พึงปรารถนาโดยการล้ม

ล้างรัฐธรรมนูญเดิมแล้วก่อนที่จะประกาศใช้รัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ต้องขอพระราชทานรัฐธรรมนูญจากพระมหากษัตริย์เพราะถือว่าพระองค์ทรงเป็นผู้มีอำนาจในการจัดให้มีรัฐธรรมนูญมาแต่เดิมและเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนรัฐไทยมาตลอด พระมหากษัตริย์จึงทรงอยู่ในฐานะเป็นผู้มีอำนาจสูงสุด อันเป็นที่ยอมรับร่วมกันของคนในสังคม ที่จะก่อให้เกิดรัฐธรรมนูญสำหรับใช้เป็นกฎเกณฑ์ในการใช้อำนาจสูงสุดหรืออำนาจอธิปไตยแทนรัฐต่อไป

ดังนั้นไม่ว่าในทางใด การประกาศใช้รัฐธรรมนูญจึงต้องผ่านการลงพระปรมาภิไธยโดยพระมหากษัตริย์เสมอ

3. ที่มาของอำนาจอธิปไตยอันกำเนิดขึ้นมาพร้อมกับความเป็นรัฐ ได้เกิดขึ้นจากการสถาปนาโดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยเป็นรัฐสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่พระมหากษัตริย์ทรงเป็นรัฐาธิปัตย์เพียงผู้เดียวในการใช้อำนาจอธิปไตยแทนรัฐ ครั้นเมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 ประเทศไทยก็ได้มีการเปลี่ยนกฎเกณฑ์ในการเข้าสู่ตำแหน่งในการใช้อำนาจอธิปไตยแทนรัฐใหม่มาเป็นรัฐธรรมนูญ พระมหากษัตริย์ก็ทรงเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยร่วมกับประชาชนแทนรัฐไทยสืบต่อมา หรือแม้กระทั่งในช่วงที่ปราศจากรัฐธรรมนูญอันเนื่องมาจากการทำรัฐประหาร พระมหากษัตริย์ก็ทรงเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนรัฐไทยมาโดยตลอด

พระมหากษัตริย์จึงเป็นสถาบันที่อยู่คู่กับสังคมไทยและนำพาสังคมไทยมาโดยตลอดทุกยุคทุกสมัย ตั้งแต่ในสมัยที่ยังไม่มีความเป็นรัฐในความหมายสมัยใหม่ พระมหากษัตริย์ได้ทรงดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นผู้มีอำนาจในการนำพาสังคมเพื่อให้รอดพ้นจากวิกฤตการณ์ทั้งปวงที่เกิดขึ้น พระมหากษัตริย์จึงทรงดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมทางการเมืองไทยที่คนในสังคมยอมรับร่วมกันว่าไม่อาจขาดสถาบันนี้ไปได้

พัฒนาการของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยจึงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ซึ่งจะไม่มีบุคคลหรือสถาบันใดจะได้รับการยอมรับและเป็นที่เคารพสักการะไปได้มากกว่านี้อีก ดังนั้นการที่มีผู้กล่าวว่า “การปกครองที่สมบูรณแบบนั้นต้องแบ่งเป็นสองส่วน ส่วนหนึ่งคือส่วนที่ดำรงศักดิ์ศรีของชาติ อันได้แก่ พระมหากษัตริย์ อีกส่วนหนึ่งคือส่วนที่ปกครองบ้านเมืองตามความต้องการของประชาชน อันได้แก่คณะรัฐมนตรี ซึ่งต้องมาจากรัฐสภาและรับผิดชอบต่อรัฐสภา”¹ โดยนัยนี้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของไทยจึงเป็นการปกครองที่สมบูรณแบบที่สุดเพราะนอกจากจะมีสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ดำรงศักดิ์ศรีของ

¹ Walter Bagehot, the English constitution, (oxford:oxford university press, 1955), p.4.

ชาติแล้ว พระองค์ยังทรงดำรงพระราชสถานะและพระราชอำนาจตามที่กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและไม่ได้บัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในรัฐธรรมนูญ อันเป็นพระราชอำนาจในการสร้างสรรประโยชน์สุขให้แก่สังคมอย่างแท้จริงไม่ว่าองค์กรอื่นๆอันได้แก่คณะรัฐมนตรี หรือ รัฐสภาจะเป็นอย่างไร



ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย